

Úvod

Cílem publikace a zejména její tabulkové přílohy je podrobně popsat strukturu **mezd učitelů v mateřských, základních a středních školách** a nalézt odlišnosti ve mzdových úrovních různých skupin této kategorie zaměstnanců. Například podle jejich pohlaví, věku, sféry působení (mzdové či platové), dosaženého vzdělání či délky posledního zaměstnání.

Kromě absolutních údajů o výši mezd je k dispozici i **srovnání se mzdami za zaměstnance celkem**, resp. za **odpovídající skupiny zaměstnanců** např. podle pohlaví, věku, platové vs. mzdové sféry či kraje jejich působení. Toto srovnání učitelských platů s průměrnou mzdou v ČR je doplněno i o podrobné **srovnání se mzdou zaměstnanců zejména s vysokoškolským vzděláním** ve sledovaných kategoriích.

V publikaci je používána nejen **průměrná hrubá měsíční mzda** (aritmetický průměr), ale také **medián mezd**, který ukazuje mzdu učitelů uprostřed mzdového rozdělení, a vypovídá tak mnohem lépe o skutečné mzdové úrovni v konkrétní kategorii.

Publikace obsahuje informace o průměru a mediánu mezd **nejen učitelů**, ale i za **vychovatele, asistenty pedagogů a řídicí pracovníky** ve školství.

Metodika

Zdroj dat

Zdrojem dat pro zde uvedené údaje o **mzdách učitelů v regionálním školství** je **speciální zpracování dat ze strukturální mzdové statistiky zaměstnanců**, kterou Český statistický úřad ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí publikuje již od roku 1996.

Cílem strukturální mzdové statistiky není nalézt úroveň průměrné mzdy za celé národní hospodářství (k tomu účelu lépe slouží statistická zjišťování ČSÚ), ale poskytnout podrobné informace o mzdách v jednotlivých zaměstnáních, a to včetně učitelů a dalších pracovníků v oblasti vzdělávání. K tomu účelu je používána Klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO), vypracovaná ČSÚ na podkladě mezinárodního standardu.

Strukturální mzdová statistika se odlišuje od ostatních mzdových zjišťování v několika směrech. Především jsou zde přímo sledovány mzdy jednotlivých zaměstnanců a nikoli celkové objemy na úrovni podniků či organizací. Jsou podrobně zjišťovány všechny složky hrubého výdělku a také důležité personální údaje o zaměstnanci jako jsou např. pohlaví, vzdělání, věk. Získáváme tak statistiku velmi detailní, která slouží podrobným analýzám trhu práce a jeho vývoje.

Další rozdíly mezi výslednou mzdovou úrovní získanou ze strukturální mzdové statistiky ve srovnání s jinými statistickými zdroji jsou způsobeny rozdíly v ne/započtení neplacených absencí, využití odlišného základního souboru šetření a v neposlední řadě faktem, že do výsledků strukturální statistiky **se nezahrnují zaměstnanci s týdenním úvazkem kratším než 30 hodin**.

Do hrubých mezd se ve strukturální statistice počítají všechny **mzdy za práci včetně prémie, odměn a dalších platů, dále veškeré náhrady mzdy za neodpracovanou dobu** (dovolenou, svátky, překážky v práci apod.) a odměny za pracovní pohotovost za celý rok. Průměrná mzda zaměstnance v daném roce je vztažena k placené době, tedy počtu měsíců, za které mzdu či náhradu mzdy skutečně pobíral. Odečtena je doba nemocí a dalších neplacených nepřítomností v práci za daný rok.

Strukturální mzdová statistika v současnosti vychází z dat **Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV)**, který v sobě slučuje informace z **výběrového čtvrtletního šetření o průměrném výdělku** Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV), které pokrývá **mzdovou sféru**, a administrativního zdroje **Informační systém o platu a služebním příjmu (ISP SP)** Ministerstva financí, který plošně pokrývá **platovou sféru**. Od roku 2011 výsledky čtvrtletního šetření MPSV pokrývají celou zaměstnaneckou populaci v ČR, neboť jsou nově zahrnuti dříve nesledovaní zaměstnanci z podniků s méně než 10 zaměstnanci a také zaměstnanci neziskových institucí a podnikatelů-fyzických osob.

V ISPV se zařazují do **mzdové sféry** ekonomické **subjekty**, které **odměňují mzdou** podle § 109, odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů. Do této skupiny spadají např. všechny **soukromé a církevní školy**.

Ekonomické subjekty, které přísluší do **platové sféry, odměňují platem** podle § 109, odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů. V případě škol se jedná o **veřejné školy**, jejichž zřizovatelem jsou nejčastěji **obce, kraje** nebo **MŠMT**.

Poznámka: Vzhledem k tomu, že naprostá většina škol je veřejných (88 % právních subjektů vykonávajících činnost školy zařazených do rejstříku škol a školských zařízení a vykazujících v roce 2022 údaje), je naprostá většina učitelů regionálního školství odměňována podle platových tabulek. Požadovaná pedagogická kvalifikace učitelů je stanovena zákonem č. 563/2004 Sb., zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů a učitelé jsou zařazováni do platových tříd na základě Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., nařízení vlády o katalogu prací ve veřejných službách a správě. Učitelé mateřských škol jsou zařazeni do 8.– 10. platové třídy (nejčastěji do 9.), učitelé základních a středních škol do 11.–13. platové třídy (nejčastěji do 12.).

Data za poslední roky jsou každoročně revidována, údaje uvedené v tabulkách se proto mohou mírně lišit od údajů zveřejněných v předchozích letech. Zde uváděná **data** jsou **platná k 31. 5. 2023**.

Pro zjednodušení se v tabulkách i v textové části publikace používá **pojem mzdy**, který zahrnuje výdělků jak ve mzdové, tak platové sféře, pokud to není explicitně rozlišeno (viz tab. 1.6, 2.1 a 4.3 v tabulkové části).

Pro **srovnání mezd učitelů s průměrnou mzdou v ČR** se v této publikaci vychází vždy z údajů výše uvedené strukturální mzdové statistiky. Toto srovnání, poměr průměrné mzdy učitelů k průměrné mzdě v ČR, **se z metodických důvodů liší** od srovnání s průměrnou mzdou v ČR získanou z podnikového výkaznictví ČSÚ.

Každé čtvrtletí ČSÚ zveřejňuje údaje o **průměrné hrubé měsíční mzdě za celé národní hospodářství** získané z výkazu **Práce 2-04 Čtvrtletní výkaz o práci**. Toto **podnikové výkaznictví ČSÚ** poskytuje spolehlivé údaje o průměrných mzdách v národním hospodářství, které lze třídit podle podnikových hledisek, např. podle odvětví, ale neumožňuje detailnější třídění například podle pohlaví, věku či vzdělání zaměstnanců, ani neposkytuje údaje za jednotlivá zaměstnání. Navíc v rámci podnikového výkaznictví nejsou k dispozici údaje o mzdovém mediánu.

Podrobné informace o **Strukturální mzdové statistice** včetně údajů i za ostatní zaměstnání za rok 2022 jsou k dispozici na: <https://www.czso.cz/csu/czso/struktura-mezd-zamestnancu-2022>

Detailní informace o **ISPV** jsou k dispozici zde: <https://www.ispv.cz/cz/Uvodni-strana.aspx>

Podrobné informace o **mzdové statistice ČSÚ** najdete zde: https://www.czso.cz/csu/czso/prace_a_mzdy_prace

Údaje o mzdách učitelů jsou k dispozici i ze **Čtvrtletního výkazu o zaměstnancích a mzdových prostředcích v regionálním školství P 1-04**, který má v gesci MŠMT. Informace k výkazu jsou k dispozici zde: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/p-1-04-ctvrtletni-vykaz-o-zamestnancich-a-mzdovych> a podrobné výsledky z něj lze najít zde: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/statistickeroceny-skolstvi-zamestnanci-a-mzdove-prostredky>.

Údaje o mzdách učitelů uvedené v této publikaci získané v rámci výše zmíněného speciálního zpracování dat ze strukturální mzdové statistiky zaměstnanců a **se liší** od údajů zveřejňovaných MŠMT získaných v rámci výkazu P 1-04 **z následujících důvodů**:

- ve statistikách MŠMT jsou zahrnuty údaje pouze za subjekty **zařazené do rejstříku škol a školských zařízení**. Ve strukturálních statistikách mohou být i údaje o vzdělávacích institucích nezařazených do rejstříku (např. zahraniční školy bez akreditace MŠMT),
- **vymezení učitelů** podle Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO používané v této publikaci v rámci strukturální mzdové statistiky se liší od vymezení učitelů v rámci zjišťování P 1-04 MŠMT. Např. mezi učitele, na rozdíl od údajů MŠMT ČR, nejsou zahrnuti ředitelé škol.
- **učitelé pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** se v rámci Strukturální mzdové statistiky sledují samostatně.
- ze zdrojů MŠMT **nelze získat medián mezd** učitelů,
- ze zjišťování MŠMT **nejsou k dispozici** údaje např. podle **pohlaví, věku, či vzdělání učitelů**.

Vymezení učitelů podle Klasifikace zaměstnání

Pro vymezení učitelů byla použita **Klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO)**, která se používá v rámci výše uvedené strukturální mzdové statistiky. Tato klasifikace odpovídá mezinárodnímu standardu ISCO-08 (International Standard Classification of Occupations) Mezinárodní organizace práce. **Zaměstnání učitele je od roku 2011 vymezeno** na základě níže uvedených skupin, podskupin a kategorií klasifikace CZ-ISCO:

- Učitelé v mateřských školách (2342)
- Učitelé na základních školách celkem (23303 + 2341)
  - Učitelé na 1. stupni základních škol (2341)
  - Učitelé na 2. stupni základních škol (23303)
- Učitelé na středních školách celkem (232 bez 23204 + 233 bez 23303)
  - Učitelé odborných předmětů (23201)
  - Učitelé praktického vyučování (23202)
  - Učitelé odborného výcviku (23203)
  - Učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů (23301)
  - Učitelé na konzervatořích (23302)
- Učitelé na vyšších odborných školách (23107)
- Učitelé na školách pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (2352 bez 23525-9)

Vymezení učitelů podle Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO používané v této publikaci v rámci strukturální mzdové statistiky **se liší** od vymezení učitelů v rámci zjišťování P 1-04 MŠMT, který používá kategorie pedagogických pracovníků v souladu se zákonem č. 563/2004 Sb., zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Podrobnější informace o Klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO naleznete zde:

https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_zamestnani_-cz_isco-

Kromě údajů za učitele byly zpracovány podle Klasifikace zaměstnání i údaje o mzdách následujících **skupin pedagogických pracovníků**:

- Řídící pracovníci ve školství (CZ-ISCO 13411, 13451 a 13452),
- Vychovatelé (CZ-ISCO 23593) a
- Asistenti pedagogů (CZ-ISCO 5312)

Poznámky k vymezení pedagogických pracovníků dle CZ-ISCO:

- mezi učitele, na rozdíl od údajů MŠMT ČR, **nejsou zahrnuti ředitelé škol**.
- samostatně uváděné údaje za mateřské, základní a střední školy **nezahrnují** učitele na školách a ve třídách pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Údaje za tyto učitele se sledují zvlášť.
- údaje za **učitele na vyšších odborných školách** nejsou uváděny samostatně, neboť jejich počet v některých tříděních byl příliš nízký na to, aby vyhověl publikačním kritériím.
- v tabulkách i v textové části publikace **pojem učitel, vychovatel, asistent pedagoga** zahrnuje, pokud není uvedeno jinak, údaje dohromady jak za muže, tak i ženy vykonávající toto zaměstnání.
- pro zjednodušení se tabulky T2.1 až T2.5b nazývají Mzdy **učitelek** i přesto, že data zahrnují muže i ženy. Muži však v mateřských školách tvoří přibližně jedno procento učitelů. Proto se údaje v těchto tabulkách liší od dat v tabulce T1.7, která výslovně zahrnuje pouze ženy. Podobně se tabulka 8.1 nazývá Mzdy řídicích **pracovnic**, i když data zahrnují i ředitele muže. Avšak i na řídicích pozicích muži zaujmají méně než 1 % ze všech pracovníků.
- pokud to není konkrétně uvedeno, tak data za učitele na jednotlivých typech a stupních škol **nezahrnují** učitele pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP).
- **vychovatelé** v regionálním školství **nezahrnují** pro účely této publikace **vychovatele pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami**.
- údaje nahrazené tečkou nebyly za vybrané roky k dispozici.

Mezi zaměstnance **s vysokoškolským vzděláním** se zde zahrnují, pokud není uvedeno jinak, ti zaměstnanci, kteří dosáhli magisterského nebo doktorského stupně vzdělání. Ti, kteří dosáhli bakalářského stupně vzdělání, jsou započtení do kategorie spolu s absolventy vyšších odborných škol.

